

Trump'ın Hamassız Gazze Planı Filistinlilerin 'Deytonu' Mu?

Gazze halkı, 17 yıl boyunca abluka altında açlık, yoksulluk ve savaşla mücadele etti. Ancak bu süreçteki en acı verici gerçek, yalnızca İsrail'in değil, Arap ve İslam dünyasının da büyük ölçüde sessiz kalmasıydı. Bu trajik tablo, sadece güncel bir savaşın sonucu değil, aynı zamanda uzun süredir devam eden bir işgal, kuşatma ve uluslararası yalnızlaştırma sürecinin neticesidir.

İsrail'in Filistin üzerindeki politikaları 1948'den bugüne kadar hiçbir zaman yalnızca jeopolitik ya da ekonomik çıkarlarla sınırlı kalmamıştır. İsrail, bu mücadeleyi teolojik kutsal metinler üzerinden meşrulaştırdığı bir "kutsal savaş" olarak görmüştür. 70 yılı aşkın süredir işgal ajandasından geri adım atmayan İsrail'in temel stratejisini anlamadan, Gazze'deki Hamas direnişini, ABD'nin bölgeye dönüşünü ve uluslararası dengeleri doğru bir şekilde yorumlamak mümkün değildir.

Filistin meselesi, uzun süredir devam eden çok boyutlu bir çatışma dinamiğini yansıtmaktadır. Filistin halkı, tarihsel süreçte İsrail'e karşı çeşitli direniş yöntemleri geliştirmiştir. Bu direnişin örgütsel düzeydeki en belirgin temsilcilerinden biri, 1987 yılında kurulan ve özellikle Gazze Şeridi'nde etkin olan Hamas'tır. 7 Ekim 2023 tarihinde Hamas tarafından başlatılan "Aksa Tufanı" operasyonu, bu direnişin önemli dönüm noktalarından biri olarak değerlendirilmektedir.

Hamas liderlerinden Yahya Sinvar'ın bu süreçte yaptığı açıklamalar, örgütün siyasi hedeflerini ve stratejik duruşunu ortaya koymuştur. Sinvar, Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkı, egemenlik ve bağımsız bir Filistin devleti kurulması taleplerini vurgulayarak, uluslararası toplumun bu talepleri karşılamaması durumunda siyasi ve diplomatik baskılarla karşılaşabileceğini belirtmiştir. Bu söylem, Hamas'ın mücadelesini yalnızca askeri değil, aynı zamanda siyasi ve ideolojik bir direniş olarak konumlandırmaya yönelik bir çaba olarak yorumlanabilir.

İsrail'in söz konusu operasyon karşısında verdiği tepki, ülkenin güvenlik politikaları açısından önemli bir sınav niteliği taşıırken, bölgesel ve küresel aktörlerin tepkileri de dikkat çekicidir. Arap ve İslam dünyasının büyük bölümünün çatışmaya yönelik sınırlı tepkisi, Filistin meselesinde bölgesel birlik ve dayanışmanın zayıfladığını göstermektedir. Buna karşılık, özellikle Avrupa'da sosyal demokrat ve sol-liberal çevrelerin Filistin yanlısı tutumları, son yıllarda kamuoyunun konuya yaklaşımında belirli bir değişim olduğunu ortaya koymaktadır.

ABD Baskısı ve "Hamas'sız Gazze" Stratejisi

Son yıllarda ABD ve bazı Batılı aktörler, bölgedeki siyasi yapıları yeniden şekillendirme hedefi doğrultusunda çeşitli stratejiler benimsemiştir. Bu çerçevede "Hamas'sız Gazze", "Taliban'sız Afganistan" ve "Mollasız İran" gibi söylemlerle ifade edilen planlar, özellikle radikal ya da Batı karşıtı olarak tanımlanan aktörlerin etkisizleştirilmesini amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, İsrail'in Gazze üzerindeki kontrolünü sürdürme isteğiyle de örtüşmektedir.

Ayrıca, Batı'nın uzun vadeli politikalarının Şii-Sünni ayrışmasını derinleştirdiği ve bu durumun 1967 ve 1973 Arap-İsrail savaşlarında görülen bölgesel dayanışmayı zayıflattığı öne sürülmektedir. Mezhepsel temelli çatışmaların Suudi Arabistan, Irak, Yemen, Suriye ve Lübnan gibi ülkelerde etkili olması, bu savı destekleyen örnekler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Hamas'ın direnişi, yalnızca İsrail'e karşı değil, aynı zamanda bölgedeki siyasi ve mezhepsel kırılganlıklara karşı bir karşı duruş olarak da değerlendirilmektedir.

ABD'nin 2017 yılında Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıması ve 2025 seçimleri sonrasında gündeme gelen "Gazze Barış Planı", bu stratejik yaklaşımın güncel yansımaları arasında yer almaktadır. Söz konusu plan, şu unsurları içermektedir:

Hamas'ın silahsızlandırılması,

İsrail güçlerinin aşamalı olarak çekilmesi,

Hamas dışı bir yönetim kurulması,

Arap ülkelerine ait güvenlik güçlerinin Gazze'ye konuşlandırılması,

İnsani yardımların kesintisiz sağlanması,

Filistin Yönetimi'nin sürece dahil edilmesiyle geçici bir idari yapı oluşturulması.

Hamas, bu plana yönelik tepkisinde Gazze'de yaşanan insani krizi ve halkın temel ihtiyaçlara erişimde yaşadığı zorlukları vurgulamıştır. Hareket, Filistin'in birliğini ve işgal karşıtı direnişi önceliklendiren bir söylem benimseyerek, Gazze'nin yönetiminin Filistinli teknokratlardan oluşan bir ulusal mutabakat hükümetine devredilmesine sıcak bakabileceğini ifade etmiştir. Diğer yandan soykırımcı Netanyahu'nun da etnik temizlik ve imha siyasetinin farkında olan hareket, özellikle esirleri serbest bırakarak savaş meşruiyetini elinden alacak. Böylece Netanyahu'yu savaşı sürdürmek için önemli bir meşruiyetten mahrum bırakacaktır. Bununla birlikte Hamas, bu sürecin dış müdahale olmaksızın, sadece Filistinli aktörler arasında gerçekleşmesi gerektiğini belirtmiştir.

Direnişin Ahlaki Boyutu ve Uluslararası Algı

Hamas, yalnızca askeri direniş kapasitesiyle değil, aynı zamanda "ahlaki direniş" olarak tanımladığı bir duruşla da öne çıkmaktadır. İnanç, cesaret, dayanışma ve sadelik gibi değerlerin bu hareketin temel dayanaklarından biri olduğu ileri sürülmektedir. Bu çerçevede, İsrail'in uluslararası alandaki diplomatik gücü ve küresel algı yönetimi üzerinde sınırlı da olsa etkili bir baskı oluşturduğu görülmektedir. Nitekim 193 Birleşmiş Milletler üyesinden 147'sinin Filistin devletini tanıması, bu diplomatik çabaların somut bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Ancak, "Hamas'sız Gazze" yaklaşımının uygulanması durumunda, İsrail'in mevcut işgal politikalarını sürdürme ve kalıcılaştırma riski gündeme gelmektedir. İsrail Savunma Bakanı'nın savaş sonrasında da Gazze'de kontrol noktalarında kalacaklarını açıklaması, bu kaygıları güçlendirmektedir. Bu durum, 1995'te Bosna Savaşı sonrasında imzalanan Dayton Anlaşması ile karşılaştırılmakta; söz konusu anlaşma, bazı yönleriyle barışın sağlanması adına tarafların ödün vermesini gerektiren bir uzlaşma örneği olarak görülmektedir.

Bosna lideri Aliya İzzetbegoviç, bu anlaşma nedeniyle gördüğü eleştiriler üzerine "Dayton bir uzlaşmaydı ve uzlaşmalar adil değildir" demiş ve eklemiştir:

"Bazen 'anlaşmayı imzalamasaydık' diye düşünürsek, barış sayesinde hayatta kalanları hatırlamalıyız. Devam eden bir savaşta sakat kalacak binlerce gençle ilgili bir mesele bu. Onlar için barış iyi, çünkü çok ölüm vardı. Halkımızın sayısı küçük ve her gün ölümlerimizi ve sakatlarımızı sayarak devam edemezdik. "Dayton barışı, bizim için ister iyi olsun isterse kötü, kaderimizdi."

Yeni Bir Siyasal ve Kültürel Dönüşüm İhtiyacı

Gazze'de yaşananlar, yalnızca yerel bir çatışma değil, aynı zamanda İslam dünyasının içinde bulunduğu

siyasal, kültürel ve entelektüel krizlerin bir yansıması olarak da değerlendirilebilir. Arap Birliği, İslam İşbirliği Teşkilatı ve diğer bölgesel kurumların etkisizliği, Filistin meselesinde ortak bir tutum geliştirilemediğini göstermektedir.

Sonuç olarak, Filistin meselesi sadece bir toprak ya da egemenlik sorunu değil, aynı zamanda uluslararası hukuk, insaniyet, vicdan, meşruiyet, temsil ve insan hakları açısından çok katmanlı bir yapı arz etmektedir. Bu bağlamda, hem bölge halkları hem de küresel kamuoyu açısından yeni bir siyasal dilin, stratejik vizyonun ve dayanışma zeminlerinin inşası zaruri görünmektedir.